

TULEVAISUUDEN MUOTOILU ON VASTUULLISTA VAIKUTTAMISTA

Tiina Ikkonen & Anu Vainio & Meri Valta

Tässä artikkelissa visioimme oman työnkuvamme muutosta, pohdimme tulevaisuutta peilaten sitä menneeseen ja väitämme, että muotoilijalla on vastuullinen rooli tulevaisuuden yhteiskunnan rakentamisessa. Käytämme tekstin tukena muotoilun menetelmiä; visualisoimme muotoilun lyhyen historian sekä tarinallistamme skenaarion tulevaisuudesta.

Muotoilijan ammatti on syntynyt markkinatalouden maailmaan ja muotoutunut yhteiskunnan kehittymisen ja tarpeiden mukana. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että teollinen yhteiskunta tarvitsi teollista muotoilijaa, palveluyhteiskunta palvelumuotoilijaa ja digitaalisuuden aikakausi käyttöliittymäsuunnittelijoita. Markkinatalous on luonut työpaikat muotoilijoille, ja muotoilija on palvellut markkinataloutta suunnittelemalla paremmin myyviä tuotteita. Tällä hetkellä koulutamme palvelumuotoilijoita, jotka kehittävät käyttäjälähtöisesti yritysten liiketoimintaa luomalla elämyksellisempiä ja erottuvampia palvelukokemuksia ja malleja, joilla saadaan asiakkaat sitoutumaan. Muotoilulla on aina hyvä tarkoituksensa tehdä paremmaksi olemassa olevaa, mutta muotoilijan täytyy myös muistaa asiakkaansa ja se, mitä lisäarvoa muotoilu voi liiketoiminnalle tuoda. Jos kuluttamisen pyörä jatkaa pyörimistään, tuhlaamme luonnonvaroja ja hukumme materiaan, jota emme tarvitse, vaikka mainostajat saavatkin meidät uskomaan ja ostamaan. Tällä tavoin pilaamme elinympäristömme ja tulevaisuudessa muotoillaan uusia asumisen, ruuan tuotannon, liikkumisen, jätteenkäsittelyn ja kommunikoinnin ratkaisuja ilmaston lämpenemisen seurauksena. *Vastuullinen muotoilu on visiomme tulevaisuudesta.*

Vastuullisen muotoilun idea syntyi muotoilijan työn ja maapallon tilan tulevaisuuden pohtimisesta. Emme halua päätyä maailmaan, joita ilmastoraportit meille esittelevät. Kyseenalaistimme roolimme muotoilijana; miksi suunnittelisimme uusia tuotteita – pitäisikö keskittyä yhteiskunnallisesti merkittävämpään ja ekologisesti kestävämpään muotoiluun? Mitä jos muotoilijat eivät suostukaan jatkamaan markkinatalouden palvelijoina vaan valjastavat osaamisensa muutokseen, joka estää ilmastoraporttien huonoimpien skenaarioiden toteutumisen?

Miten ja millaisiin tehtäviin muotoilijoita tulee kouluttaa?

“We’re building complex systems that touch people’s lives, affect their personal relationships, broadcast both words of support and hate, and undeniably affect their mental health. When we do our jobs well we improve people’s lives. When we don’t, people die.”

– Mike Morano

Miten voisimme muotoilun koulutusta kehittämällä välttää pelkäämämme tulevaisuuskuvan? Koulutuksen tulee valmistaa muotoilijoita kestävien ja ympäristöystävällisten materiaalien ja valmistustekniikoiden, ohjelmoinnin sekä kiertotalouden asiantuntijoiksi. Empatiakyky, vuorovaikutustaidot sekä tiedon näkyväksi tekeminen ja sen jakamisen menetelmät kuuluisivat niin ikään kurssitarjontaan. Yritysprojektit tulisi korvata toimeksiannoilla, joissa ratkotaan yhteiskunnallisia haasteita ja kehitetään esimerkiksi saavutettavuuteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä palveluita. Muotoilija ei enää anna muotoa yksittäisille tuotteille vaan tiedolle, ja saattaa sen käytäntöön ja ihmisten ulottuville. Tulevaisuuden muotoilija tuleekin työskentelemään pääasiassa julkisella sektorilla vastuullisen ja ymmärrettävän tiedon jakajana. Nyt muotoilija ratkaisee ongelmia, mutta tulevaisuudessa muotoilija on myös vaikuttaja. Muotoilijalla on keinoja esittää erilaisia skenaarioita ja ottaa osaa poliittiseen keskusteluun.

Tulevaisuudessa muotoilua hakevat opiskelemaan ihmiset, jotka ovat valmiita ymmärtämään teknologian mahdollisuudet luovan työn rinnalla, jotka uskaltavat kyseenalaistaa ja puhua tabuista, jotka ovat valmiita kohtaamaan ja ymmärtämään toisia ihmisiä ja jotka ovat ennen kaikkea valmiita pyytämään apua toisilta kehittääkseen jotakin parempaa ja aidosti tarpeellista.

Mihin meitä muotoilijoita tulevaisuudessa tarvitaan?

*“Design, if it is to be *ecologically* responsible and socially responsive, must be revolutionary and radical.”* – Victor Papanek

Muotoilu on muutoksessa, ja tehtäväkenttä on laajentunut. Palvelumuotoilu tarjoaa väylän yhteiskunnallisesti merkittävimpien asioiden äärelle. Yhteiskehittäminen onkin tunnistettu muutosta ja yhteisymmärrystä aikaansaavaksi toimintatavaksi. Muotoilijan

rooli yhteiskehittämisessä on ohjata mutta olla objektiivinen kehitettävän asian suhteen. Kuitenkin muotoilijan arvomaailma vaikuttaa, ja miksi se ei saisi vaikuttaa? Voisiko vastuullisuuden integroida muotoiluun yhteiskehittämisen kautta? Muotoilun ohella taiteella on keinonsa vaikuttaa, osallistaa ja luoda yhteistä ymmärrystä. Taide- ja muotoilulähtöisin keinoin voidaan havainnollistaa tulevaisuuden skenaarioita, tehdä niitä näkyviksi ja helposti ymmärrettäviksi moniaistisuutta hyödyntäen. Tarvitsemme jo nyt vastuullisia muotoilijoita ja radikaaleja taiteilijoita ottamaan kantaa tulevaan sekä herättämään muita toimimaan, jotta elinolosuhteemme tällä pallolla säilyisivät elinkelpoisina.

Kun tekoäly korvaa nykyisiä työtehtäviämme, tulevaisuuden muotoilijan rooliksi jää todellisen ymmärryksen kerääminen, sen tulkitseminen, merkityksen löytäminen ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin kehittäminen. Ihmistä tarvitaan arvioimaan ja valitsemaan vaihtoehtoista sopivin ja edelleen konkretisoimaan se oikeisiin yhteyksiin ja ympäristöihin. Ja jotta osaisimme valita oikein, meillä tulee olla kyky tuntea, ymmärtää, välittää ja kommunikoida ihmisinä ihmisille.